

Prinsippprogram for Rødt

Innhold

Kapittel 1. Vårt verdigrunnlag: Likeverd, frihet, solidaritet og fellesskap.	s. 3
Kapittel 2: Kapitalisme	s. 4
Kapitalismen er urettferdig	s. 4
Det falske skillet mellom økonomi og politikk	s. 4
Et udemokratisk system	s. 5
Kapitalismen fører til kriser	s. 5
Kapitalismen er irrasjonell	s. 5
Kapittel 3: For en grønn sosialisme og en bærekraftig industri	s. 7
Kapittel 4. Imperialisme og antirasisme	s. 9
Økonomisk og militær imperialisme	s. 9
Norge og imperialismen	s. 9
Antirasistisk kamp	s. 10
Den autoritære høyrepopulismen og fascismen	s. 11
Nasjonal selvstendighet og selvråderett	s. 11
Kapittel 5. Feministisk frigjøring	s. 13
Kvinnefrigjøring er mer enn klassefrigjøring	s. 13
Kvinnekamp er også klassekamp	s. 14
Den organiserte kvinnekampen	s. 14
Kapittel 6. Hvorfor sosialisme?	s. 15
Menneskenes verdi	s. 15
Sosialistiske modeller	s. 15
Sosialistisk samfunnstyring	s. 16
Sosialisme for det 21. århundre	s. 17
Kapittel 7. Kreftene for forandring	s. 18
Arbeiderklassen	s. 18
Folkelige bevegelser	s. 18
Fagbevegelse og parti, grunnplan og ledelse	s. 18
En demokratisk revolusjon	s. 19
Reform og revolusjon	s. 19
Vi bygger sosialisme sammen	s. 20

Kapittel 1. Vårt verdigrunnlag: Likeverd, frihet, solidaritet og fellesskap.

Rødts prinsipper og politikk bygger på grunnverdiene likeverd, frihet, solidaritet og fellesskap.

Likeverd er alle menneskers rett til et liv med verdighet og respekt, uavhengig av kjønn, alder, religion, etnisitet, seksuell identitet, kjønnsidentitet, og andre forskjeller. Dette er det sosiale likeverdet.

Likeverd betyr også lik rett og mulighet til samfunnsmessig deltagelse. Dette er det demokratiske likeverdet.

Frihet er alle menneskers rett til å ta de viktigste beslutningene i sitt eget liv. Frihet er også alles reelle rett til å hevde sin ærlige mening, forsvare sin verdighet og handle i solidaritet med andre, uten frykt for straff fra mennesker med mer makt, det være seg myndighetene, familien eller sjefen. Den som er avhengig og overlatt til den andres velvilje, er ikke virkelig fri. Frihet forutsetter derfor likeverdighet.

Solidaritet er støtte til og samhandling med arbeidere og andre som står i rettferdig kamp, både i Norge og i resten av verden. Det er også støtte til utsatte og forfulgte grupper og enkeltpersoner. Solidaritet er en sterk tradisjon innenfor arbeiderbevegelsen.

Fellesskap er solidariske fellesløsninger. I de nordiske landene, hvor arbeiderbevegelsen har stått sterkt, har fellesskapsløsningene bidratt sterkt til høy sysselsetting, produktivitet og livskvalitet. Fellesskap er også folkelige bevegelser, demokratiske fellesskap, som drivkraft for samfunnsendring.

Men alle menneskers likeverd og frihet forblir bare en teori på papiret så lenge samfunnet har så store ulikheter i rikdom og makt som vi har i dag. Kapitalismen er kjennetegnet av nettopp dette: Noen få har kontroll over arbeidet, arbeidsplassene og ressursene svært mange er avhengig av, og kan bruke denne makten til å øke sine enorme formuer, sitt økonomiske overtak og sin politiske innflytelse. Den private eiendomsretten enkelte har til verdier skapt på andres arbeid blir viktigere enn de manges frihet og likeverd.

Stadig flere blir nå klar over motsetningen mellom kapitalismen på den ene siden og menneskenes likeverd, frihet, solidaritet og fellesskap, og naturens tålegrenser på den andre. Derfor arbeider Rødt for et reelt demokrati, et sosialistisk samfunn.

Vi setter fellesskapet til de mange mot en kapitalistisk maktkonsentrasjon som tjener de få. Dette demokratiske fellesskapet, med arbeiderbevegelsen i spissen, har æren for mye av framgangen i økonomisk trygghet og demokratisk frihet for folk flest det siste hundreåret.

Rødts mål er et samfunn uten klasseskiller – uten undertrykking og utbytting – i harmoni med naturens tålegrenser, der demokratiske fellesskap sikrer oss alle likeverdig frihet og mulighet til å leve det vi selv definerer som gode liv.

Kapittel 2: Kapitalisme

I rundt 200 år har stadig større deler av kloden blitt styrt etter kapitalistisk markedsøkonomi. Norge er, som andre kapitalistiske land, et klassesamfunn. Med det menes at folk tilhører samfunnsklasser som har ulike interesser. Det er to hovedklasser med interesser som står i skarp motsetning til hverandre; kapitalistklassen og arbeiderklassen. Kapitalistklassen består i hovedsak av en økonomisk elite som eier, kontrollerer eller disponerer produksjonsmidler, naturressurser eller kapitalverdier, og av en politisk elite som støtter opp om disse gjennom sin posisjon i styringsverk eller organisasjonsliv.

Arbeiderklassen består av de som lever av å selge sin arbeidskraft. Arbeiderklassen i Norge i dag finnes i industri av alle slag, i handel, transport og tjenesteyting, i sjukehus og skole, på kontorer og i lagerhaller – både i privat og offentlig sektor.

Det pågår en kontinuerlig interessekonflikt under kapitalismen, mellom de to hovedklassene. I Norge har kapitalistklassen blitt stadig mer aggressiv i klassekampen. Dette vises gjennom kapitalistklassens kamp mot arbeiderbevegelsens fellesskapsløsninger, f.eks. våre felles arbeids- og pensjonsrettigheter.

Den kapitalistiske verdensøkonomien Norge er en del av har gjennom flere hundre år bidratt til en teknisk utvikling av produksjon og kommunikasjon. På denne måten har verden nå tilsynelatende det materielle grunnlaget for at alle mennesker skal kunne leve sine liv i frihet og økonomisk trygghet. Men grunnet kapitalismens udemokratiske maktkonsentrasjon skaper den i stedet flere av vår tids største samfunnsproblemer.

Bare ved at arbeiderklassen overtar styringa, avskaffer kapitalismen og demokratiserer økonomien, vil det kunne skapes en verden med likeverd og frihet innenfor naturens tålegrenser og et verdenssamfunn som ikke preges av krig og konflikt.

Kapitalismen er urettferdig

Kapitalismen er urettferdig fordi eiernes makt over andres arbeidsplasser tillater dem å høste rikdommen av andres felles innsats. Grunnlaget for kapitalistens profitt er de ansattes arbeid. Det er arbeiderne som skaper verdiene i produksjonen, men de får bare betalt for en del av arbeidet, mens kapitaleieren tar ut verdien av resten (merverdien) i profitt. Dette er mulig fordi arbeiderne er avhengige av å få solgt arbeidskrafta si til de kapitalistene som til enhver tid ønsker å kjøpe den. Så lenge arbeiderne selger arbeidskrafta si en og en blir de i utgangspunktet prisgitt de lønns- og arbeidsvilkår kapitalistene til enhver tid tilbyr. I dag har kapitalistene monopol på produksjonsmidlene. Bare ved å organisere seg i fagforeninger, med mål om å opprette monopol på sin arbeidskraft, kan arbeiderne veie opp for en del av den overlegne makta kapitaleierne har.

I nyere tid har vi hatt en utvikling hvor større deler av arbeiderklassen jobber i usikre jobber for lite lønn, og mange må ha flere jobber for å få endene til å møtes. De nyliberale endringene i arbeidslivet, med økt bruk av innleie, enkeltmannsforetak, midlertidighet, oppstyking og outsourcing av tjenester, svekker arbeiderklassens mulighet til å opprettholde en monopolsituasjon av arbeidstilbudet.

Kapitalismens urettferdighet viser seg også gjennom at store kapitaleiendommer går i arv. Som en følge av dette arves også kommando over investeringer og bedrifter, som innebærer at noen arver makt over andre menneskers arbeid og liv.

Det falske skillet mellom økonomi og politikk

Tidligere var det mer åpenbart at adelen beriket seg på arbeidsfolks strev. I dagens kapitalistiske Norge skjer ikke berikelsen gjennom slaveri eller livegenskap, men ved utvinning av merverdi. Arbeidernes lønn må alltid være mindre enn verdien arbeidet skaper. Det er denne merverdien som blir til kapitaleiernes profitt. Dette maktforholdet mellom kapitalist og arbeider er allment over hele verden, og stort sett inngås arbeidsforhold uten direkte tvang gjennom tilsynelatende frivillig salg av arbeidskraft. Det hele foregår innenfor «den økonomiske sfæren», som under kapitalismen påstås å være atskilt fra «den politiske sfæren».

Den ideologiske og praktiske atskillelsen av økonomi og politikk er årsaken til at vårt samfunn kan ha allmenn stemmerett og samtidig en kraftfull maktkonsentrasjon i hendene på en liten økonomisk elite. Kapitaleierne har en interesse av at fellesskapet holder seg unna de store konsernernes og bankenes beslutninger, fordi dette ifølge dem omhandler økonomi, ikke politikk.

Men politikk handler nettopp om å sette mål, gjøre prioriteringer og dirigere ressurser, hvilket er akkurat det eierne og deres representanter i en stor kapitalistisk virksomhet gjør. Makten kapitalistene forvalter er derfor en politisk makt. Avgjørelser tas i lukkede styrerom, og dermed er mye av den politiske makten avskåret fra fellesskapet under kapitalismen. Den politiske eliten kan ikke ta stemmeretten fra folk, og da gjelder det å innskrenke hva stemmeretten kan bestemme.

Et udemokratisk system

Kapitalismen fungerer i strid med grunnleggende demokratiske prinsipper. Det er et demokratisk problem at verdensøkonomiens finansielle blodomløp, storbankene, styres av et fåtalls rike mennesker. En rekke andre viktige samfunnsinstitusjoner styres av kapitaleiere, som industrikonsern som kontrollerer millioner av menneskers arbeidsplasser, legemiddelselskaper med patent på livreddende medisin og IT-gigantene som dominerer på nettet og stadig mer av verden utenfor. Den private eiendomsretten gir dermed et bemedlet mindretall en samfunnsmyndighet som er uforenlig med demokratiske prinsipper.

Kapitalismen er udemokratisk ikke bare ved at beslutningsmakten over de store bankene og selskapene tilhører en liten økonomisk elite, men også fordi beslutningene inne i virksomhetene dikteres ovenfra.. Mens ledelsen i borettslag eller idrettslag velges av de involverte, opphører en slik praksis så snart vi går inn døra til det viktigste fellesskapet for folk flest – arbeidsplassen.

Samtidig som kapitaleierne blir mektigere, blir også penger og makt samlet på stadig færre hender. I dag er det en liten gruppe superrike mennesker som dominerer kapitalistklassen. Disse menneskene styrer svært mange internasjonale konsern, dominerer eierskap i store deler av massemedia, sitter i hverandres styre og har enorm makt i verden. De samarbeider internasjonalt i klassekampen mot arbeiderklassen. Samtidig er de i konflikt med hverandre i en evig søking etter råvarer, markeder, billig arbeidskraft – etter profitt. Skatteunndragelse og korrupsjon blir også stuerent i dette jaget etter profitt.

Staten er ikke en nøytral institusjon under kapitalismen, fordi dens rolle blir å forsvare kapitaleiernes rett til å tilegne seg verdiene av det som blir produsert. Staten er med sitt omfattende maktsystem med på å opprettholde kapitalismen gjennom byråkrati, lovverk, politi og militærapparat. Samtidig kan staten også være en plattform hvor arbeiderklassen og sosiale bevegelser kan kjempe fram bedre velferdsordninger og rettigheter for vanlige folk. Likevel ser vi at tilkjempede goder blir svekket og mulighetene for å få til reelle endringer innenfor rammene av kapitalismen blir dårligere. Konsentrasjonen av makt og kapital styrker denne tendensen.

De som har makt og penger, har størst mulighet til å formidle sine ideer og sin verdensforståelse. Bevisst og ubevisst spres mye av deres tankegods. Strukturelle føringer og press på skolens læringsmål, tradisjonelle og sosiale medier, politiske partier, organisasjoner og ulike kulturuttrykk vil være mer eller mindre farget av dette.

Dette befester kapitalistklassens ideologiske forståelse av verden, og gir den et kulturelt hegemoni. Vi blir fortalt at vi først og fremst skal se på oss selv som forbrukere, heller enn arbeidere. Vi blir fortalt at klasseskillene er naturlige og mindre enn de virkelig er, og at det ikke finnes alternativer til kapitalismen.

Kapitalismen fører til kriser

Det er flere mekanismer i kapitalismen som i seg selv fører til kriser. Grunnleggende sett er arbeidernes lønn en utgift som kapitalistene ønsker at skal være lavest mulig. Men arbeidernes lønn blir også kjøpekraft som trengs for å selge varer. Blir lønnen for lav vil omsetningen av varer, og dermed kapitalistenes økonomiske fortjeneste, gå ned. Kapitalismen har dermed en indre motsetning som ikke kan løses.

I tillegg flytter finanskapitalen sine investeringer til den sektoren i markedet som til enhver tid er mest lønnsom. Dette skaper med jevne mellomrom overproduksjon. Finanskapitalens spekulasjon i verdier og valuta skaper også bobler – profitt som ikke bygger på virkelige verdier – som før eller siden sprekker. Til sammen skaper dette jevnlig kriser i den kapitalistiske økonomien, som rammer det arbeidende folket hardest.

Kapitalismen er irrasjonell

Kapitalismen driver fram en irrasjonell og destruktiv samfunnsutvikling. Når noen få kapitalister eier like mye som den fattigste halvdel av verdens befolkning, er det åpenbart at kapitalismen ikke makter å fordele verdens ressurser på en fornuftig og rettferdig måte. Vi har nok ressurser i verden, men likevel dør folk av sult.

Når et fåtalls kapitaleiere sitter på eierskap over mesteparten av jordens ressurser, er det utenkelig at de store beslutningene skal tjene det store flertallet. Bedrifter og kapitaleiere er fanget i en nådeløs konkurranse mot andre bedrifter og eiere. I en «vinn eller forsvinn»-situasjon der Industrikonsern A ikke tar miljøhensyn, har ikke Industrikonsern B råd til å gjøre det heller.

Denne systemtvangen forplanter seg til folkevalgte og regjeringer. Ikke bare fordi store penger kjøper sterk politisk innflytelse i mange land, men også fordi statslederne er avhengige av de kapitalistiske bedriftene for å sikre innbyggerne sysselsetting og staten et skattegrunnlag. Når Stat A ikke pålegger bedriftene miljøkrav, tar gjerne ikke Stat B sjansen på å gjøre det heller.

Slik framstår statenes handlingsrom som svært begrensa stilt overfor den mest alvorlige trusselen mot menneskeheten: menneskeskapte klimaendringer. Dette skyldes ikke at demokratiet er dårlig egnet til å løse store problemer, men derimot at statene mangler den politiske makten som situasjonen krever. Handlingslammelsen i møte med klimakrisa illustrerer ikke folkestyrets fallitt, men kapitalismens.

Kapittel 3. For en grønn sosialisme og en bærekraftig industri

Kapitalismen er en trussel mot livet på kloden. Kapitaleiernes muligheter for kortsiktig økonomisk gevinst prioriteres høyere enn miljøet på lengre sikt. Dette fører til rovdrift på naturen. Jorda har begrensa med naturressurser, og det er grenser for hvor mye naturen og miljøet kan ta imot av utslipp og avfall før det blir uopprettelige skader. Skal dette unngås, må økonomien respektere tålegrensene til naturen

Global oppvarming og klimaendringer. Rapportene fra FNs klimapanel tegner et dystert bilde av høyere temperaturer, polis som smelter, mangel på vann og dyrkbar mark, utarming av verdens fiskebestander og massiv insektdød. Vi ser også problemer som plastforsøpling i verdenshavene og avskoging øke i omfang. Jordas økologiske systemer er komplekse og sårbare, og står nå på randen av sammenbrudd, med ufattelige følger for alt liv på jorda. For å bøte på dette er det behov for umiddelbare tiltak.

Utslipp av klimagasser i atmosfæren fører til menneskeskapte klimaendringer. Den dramatiske økningen i klimagassutslipp de siste hundre årene viser at menneskeheten har levd frakoblet jordas tåleevne og bruker mer ressurser enn de jordkloden kan bære fram. Den industrielle kapitalismen har ført til en komfortabel økning i levestandard, særlig for innbyggerne i rike, industrialiserte land, men er bygget på kortsiktige profittsyn, ikke økologisk bærekraft.

Resultatet er et vi beveger oss urovekkende raskt mot økologisk kollaps. Den vil i første omgang ramme de fattigste og mest sårbare av klodens innbyggere hardest, de som har bidratt minst til problemet. Ingen samfunn vil imidlertid bli skånet, og også Norge står overfor drastiske økologiske og politiske endringer. Klimaendringene fører allerede til sult, tørke, vannmangel, krig, konflikt og at folk tvinges ut på flukt. Vi vil se mye mer av det i årene framover, også om vi handler nå for å begrense de verste effektene av klimaendringene.

I møte med denne økologiske katastrofen fortsetter brorparten av verdens myndigheter å fremstå som handlingslammede. I festtaler snakker de stadige oftere om nødvendigheten av å begrense klimaendringene, men i praktisk politikk skjer det lite. Vestlige styresmakter, inkludert samtlige norske regjeringer de siste tiårene, ser ut til å tro at teknologiske framskritt og markeds mekanismer er nok for å stagge en trussel som er helt eksistensiell for livet på jorda.

Vi i Rødt mener at dagens klimautfordringer må ses i sammenheng med kapitalismens irrasjonelle og udemokratiske natur. Krav om kontinuerlig økonomisk vekst setter land og selskaper opp mot hverandre i en dødelig konkurranse om ressurser. 100 av verdens selskaper står for over 70 prosent av verdens klimagassutslipp. Disse er ikke demokratisk styrt, og bruker sin økonomiske makt til å motvirke reguleringer som kan hindre dem i sitt profittjag. Noen få eiere blir rike, mens jordas befolkning i akselererende grad mister tilgang til rent vann, ren luft, dyrkbar mark og et levedyktig klima. Vi bruker allerede i dag mer naturressurser enn det som er innenfor naturens tålegrense, og ligger an til en enorm økning om utviklingen i framtida fortsetter slik den har gjort hittil.

Siden opplysningstiden og framveksten av kapitalismen har menneskeheten over store deler av kloden sett på seg selv som hersker over naturen snarere enn som en del av den. Naturressurser har eksistert for å bli hentet ut og utnyttet, uten tanke på fornybarhet, økologi og andre levende skapninger. Denne tankegangen har ført til enorm forurensning og overproduksjon, og er i ferd med å sette oss i en farlig situasjon hvor vi raskt kan gå tom for viktige råvarer som er avgjørende for vår overlevelse. Det er derfor nødvendig å redefinere vårt forhold til naturen, ressursutnyttelse og bærekraft. Denne helt nødvendige tilpasningen av tanke- og levesett på planeten behøver ikke å føre til den arbeidsledigheten og kaoset som mange av våre politiske motstandere, i sin fornektelse av de økologiske realitetene, advarer mot. Snarere kan det føre med seg en mer rettferdig fordeling av jordens ressurser globalt, sterkere fellesskap, bedre offentlige tjenester og redusert arbeidstid, samtidig som sysselsettingen opprettholdes. Rødt ønsker å gjennomføre en industriell revolusjon som bygger videre på Norges allerede eksisterende, energieffektive og høyproduktive industri. En grønn og rettferdig omstilling av norsk økonomi med ny industribygging er nødvendig for å sikre arbeidsplasser og bidra til at Norge kan bli et nullutslippssamfunn.

Det er mulig å sette øvre grenser for ressursutnyttelse slik at vi ikke henter ut mer fra jorda og havene enn

det naturen selv kan reprodusere. Vår planet har fortsatt ressurser som kan dekke alle menneskers behov. Når de ikke gjør det i dag, er det fordi ressurser og makt er grovt skjevfordelt. For å hindre en økologisk kollaps med enorm lidelse og død som følge, også for dyrene, plantene og insektene som deler planeten med oss, må vi sette alle menneskers behov for en beboelig klode foran kortsiktige behov for vekst og profitt.

En stadig forventning og målsetning om økonomisk vekst lar seg ikke kombinere med en bærekraftig global utvikling. Folkestyrets posisjon må styrkes og vitaliseres slik at mennesker i felleskap kan ta grep om sin egen felles framtid.

Kapittel 4. Imperialisme og antirasisme

Vår tids kapitalisme er internasjonal. Kapitalens behov for kontinuerlig vekst fører til at de nasjonale markedene verken klarer å ta unna alle varene som blir produsert eller å tilføre nok råvarer. Kapitaleierne må derfor ut i det internasjonale markedet. I tillegg til varehandel kommer kapitaltransaksjoner, som gjør at finanskapitalen blir dominerende i dette kapitalistiske verdenssystemet vi kaller imperialismen.

De grunnleggende skillelinjene i verden går ikke mellom nasjoner og folkeslag, men mellom den økonomiske makteliten og arbeiderklassen. Internasjonal solidaritet er en bærebjelke i vår politiske strategi.

Samtidig er motsetningene mellom imperialistmakter og fattige land, av stor betydning for dagens kapitalistiske verdensorden. Den politiske og militære kampen mellom statene henger sammen med den økonomiske kampen mellom de store kapitaleierne. Konkurransen mellom store konserner og finansforetak er avgjørende for utenriks- og militærpolitikken.

Kapitalistisk imperialisme skiller seg fra tidligere tiders kolonialisme. Til forskjell fra kolonitiden, er det sjelden slik at stormakter i dag etablerer varige kolonier i fremmede land for å utvinne naturressurser og arbeidskraft gjennom direkte okkupasjon og tvang. Samtidig har koloniarven skapt undertrykkende og skjeve maktstrukturer og systemer som videreføres den dag i dag. Utvinningen skjer gjennom investeringer over landegrensene, tilgang på billig arbeidskraft i fattige lands fabrikker og handelsvilkår som tjener den rikere parten.

Økonomisk og militær imperialisme

Den stadig mer konsentrerte kapitalistklassen bruker overnasjonale institusjoner som Det internasjonale pengefondet, Verdensbanken, Verdens handelsorganisasjon og EU til å presse gjennom en politikk for fri flyt av varer, tjenester, arbeidskraft og kapital over hele verden. Hensikten med dette er å fjerne alle reguleringer som svekker deres evne til å høste profitt – å skape en global konkurranse hvor billigste arbeider, mest skattefrie stat og de største subsidiene til næringslivet vinner, og velferd og demokrati for arbeiderklassen taper. De overnasjonale institusjonene setter stater – særlig de med stor gjeld – under sterkt press for å liberalisere økonomien. Videre kan bistand brukes som et virkemiddel for å legitimere og usynliggjøre økonomisk imperialisme.

Når dette ikke fører fram, kommer ofte den militære siden av imperialismen til syne. Den militære imperialismen er godt dokumentert gjennom den lange listen med kriger, militærkupp og statskupp forkledd som opprør og revolusjoner som er utført og støttet av den dominerende stormakten USA etter andre verdenskrig. Ofte har krigene funnet sted for at USA ønsker å støtte opp sine egne økonomiske og geopolitiske interesser i fattigere land.

Kapitalisme betyr ofte krig. Rivaliseringen mellom stormaktenes kapitalister bidrar til en rivalisering mellom statene, som i verste fall ender i militær konfrontasjon. Problemet forverres av at våpenindustriene selv er mektige økonomiske og politiske aktører, som kan være tjent med et høyt militært spenningsnivå og konflikt.

Når nå konfliktnivået mellom USA og Russland øker igjen følger Norge USAs linje og stiller norsk territorium til disposisjon for amerikanske styrker sin militære innringing av Russland. Rødt mener at Norge ikke skal stille seg på noen side i kampen mellom imperialistiske stormakter, og vil ikke støtte verken Russland eller USA. Derfor er vi imot denne farlige utviklinga.

Kampen for å bevare fred mellom atommaktene står i en særstilling for å beskytte mennesker og miljø. Rødt deltar i arbeidet for nedrustning, avspenning og avskaffelse av atomvåpen. Å hindre storkrig er en forutsetning for å bygge sosialisme.

Norge og imperialismen

Norge var lenge en undertrykt nasjon selv, i union og okkupasjon av andre stater. Samtidig har Norge i flere hundre år kolonisert samiske territorier, og det norske storsamfunnet har historisk undertrykket nasjonale minoriteter gjennom tvunget assimilering og diskriminering. Nordmenn har også lenge inngått i utnyttelsen av andre folkeslag, blant annet under slavetransporten fra Afrika til Amerika.

Koloniseringen av Sápmi foregår fortsatt. Gjennom «grønn» utvikling forsvares inngrep i samiske områder

som går på bekostning av lokal miljøvennlig reindrift, selvråderett og tradisjoner. I tillegg er det for mange en kamp å få undervisning på sitt morsmål, som i utgangspunktet er en rett alle i Norge skal ha.

Dagens Norge har en helt annen plassering i verdensøkonomien enn den gang vi var underlagt andre nasjoner. Som en stor olje- og gasseksportør, som hjemstat for globale aktører som Telenor, Hydro og Equinor – og som eier av verdens største statlige investeringsfond, er Norge blitt en voksende imperialistmakt.

Samtidig har det norske militærapparatet blitt mer innrettet mot angrepskrig i utlandet, under ledelse av USA og NATO, istedenfor å forsvare hjemlandet. Rødt er prinsipielt imot NATO og vil melde landet ut av alliansen. NATO-medlemskapet knytter oss til den aggressive imperialistmakten USA gjennom blant annet våpenutvikling og internasjonale militære operasjoner. Dette gjør Norge til en imperialistisk orientert stat på lag med de rike og dominerende statene i verden, og det forverrer forholdet vårt til land som opplever NATO som en trussel. Å være en del av NATO-alliansen er derfor å gamble med norsk sikkerhet, og gjør at Norge vil bli trukket inn i en eventuell ny storkrig fra krigens første minutt.

Vi vil derfor melde Norge ut av NATO. Samtidig kan vi ikke legge landet forsvarsløst for den første og beste stormakt som ønsker å ta kontroll over våre ressurser med makt. Vi må gjenoppbygge Norges nasjonale forsvarsevne for å sikre vår selvstendighet.

Rødt støtter folk og nasjoner som slåss mot okkupasjon og undertrykking. Norske sosialister har et særlig ansvar for å jobbe mot norsk imperialisme. Samtidig tar vi avstand fra undertrykking, overgrep mot sivile og innskrenking av demokratiske rettigheter, uansett hvor i verden det skjer eller hvem som står bak. Rødt vil forsvare Folkeretten og nasjonenes rett til selvbestemmelse, inkludert samisk selvråderett i samiske områder.

Norge har et urfolk og flere nasjonale minoriteter – samer, kvener, skogfinner, jøder, rom og tatere (romani). Rødt vil ha et samfunn hvor urfolks og nasjonale minoriteters rettigheter ivaretas og får sin rettmessige plass.

Norge har gjennom skiftende regjeringer vært en av Europas strengeste på asyl- og flyktningpolitikk. Samtidig er det flere mennesker på flukt enn noen gang siden andre verdenskrig.

Rødt jobber for et solidarisk vendepunkt i asyl- og flyktningpolitikken. Vi må som et rikt land og som en pådriver i kriger i utlandet de siste tiårene, ta et særlig ansvar for å ta imot langt flere mennesker som flykter fra krig, terror, klimaendringer, nød og katastrofer. Rødt er for en human og solidarisk asyl- og flyktningpolitikk.

Antirasistisk kamp

Rødt er et antirasistisk parti som kjemper mot alle former for diskriminering og undertrykking basert på etnisitet, kulturell bakgrunn, religion eller hudfarge.

Rasismen har historisk vokst fram som en nødvendig ideologi for å forsvare kolonialisme og slaveri, og rettfærdiggjøre undertrykking av folkegrupper. I vår tid tjener rasismen som et ideologisk forsvar for rike og vestlige lands utnyttelse av, og krigføring mot, fattige land i andre verdensdeler. Uten rasismen som deler mennesker inn i «oss» og «dem» ville europeiske myndigheter aldri være i stand til å rettfærdiggjøre den umenneskelige interneringen av flyktninger i overfylte leirer langs Middelhavet.

Rasisme mot minoriteter er et betydelig samfunnsproblem i Norge. Det har vært en sterk vekst i rasisme, høyreekstremisme og fascistiske organisasjoner og partier i Europa det siste tiåret. Også i Norge har rasismen økt. Spesielt har det vært en markant økning av antisemittisme og rasisme rettet mot muslimer. Flere nazistiske og rasistiske organisasjoner har begynt å mobilisere, de er aktive både på internett og ute på åpen gate.

Rasistiske stemmer har fått en stadig større plattform til å ytre seg i det offentlige rom. Dette har ført til normalisering av rasistiske holdninger. Rasistiske hatytringer og trusler svekker ytringsfriheten og sikkerheten til minoriteter. Rødt mener at ingen organisasjoner som bidrar til å spre rasistiske holdninger og hat mot folkegrupper skal få offentlig støtte. Ytringsfrihet betyr ikke at en har ytringsrett i alle sammenhenger. Rødt vil ikke bidra til at rasister og høyreekstreme får flere plattformer å spre hatet sitt fra, og mener rasister må møtes med motytringer. Nazistiske organisasjoner har ingen plass i det norske samfunnet.

Rasismen brukes for å splitte arbeiderklassen, som må bygge klassesolidaritet på tvers av ulike skillelinjer for å bli en sterk politisk kraft. Rødt mener videre at den dobbelt undertrykte posisjonen – som undertrykte grupper i den undertrykte klassen – gir arbeidere med minoritetsbakgrunn en viktig rolle i kampen for progressiv samfunnsomveltning. Personer med innvandrerbakgrunn har ofte problemer på arbeidsmarkedet. De er oftere arbeidsledige og de har oftere arbeid som ikke er i samsvar med kvalifikasjonene de har. De utsettes oftere for utnyttning og brudd på arbeidslivets regler. De omtales iblant med den samme nedlatende forakten som alltid har rammet fattige og arbeidsløse. Deres vansker blir knyttet til at de er minoriteter, og dette bidrar til å kamuflere det som i stor grad er klassespørsmål. På denne måten henger kampen mot rasismen sammen med kampen mot kapitalismen.

Det er et demokratisk problem at mangfoldet i befolkninga ikke gjenspeiles i samfunnsmessig virke og i ledelser og styrende organer. Dette gjelder også for fagbevegelsen og de politiske partiene, inkludert Rødt. Rødt vil delta i kampen mot rasisme i alle former.

Den autoritære høyrepopulismen og fascismen

Høyrepopulistiske partier er en alvorlig trussel mot arbeiderbevegelsens tilkjempede velferdsordninger og rettigheter, fordi de mobiliserer på fremmedfiendtlighet og kulturkonflikter som setter grupper i folket opp mot hverandre. Dette står i direkte motsetning til arbeiderbevegelsens hundreårige innretning for solidaritet og fellesskap. Noen av dem representerer også reaksjonære strømninger som truer med å sette frigjøringskampene til arbeidsfolk, kvinner og minoriteter mange tiår tilbake.

Høyrepopulismen utnytter den rettferdige harmen mot den politiske eliten som vokser i mange samfunn, hvor folk har opplevd økende økonomisk ulikhet og mer utrygge framtidsutsikter gjennom tiår etter tiår, uavhengig av skiftende blå og sosialdemokratiske regjeringer. Når den politiske elitens konsensus om høyreorientert økonomisk politikk stenger av arbeidsfolks vei til demokratisk og progressiv samfunnsendring, kan ytre høyre gripe initiativet og lede folkelig harme i retning autoritære og reaksjonære «løsninger», vanligvis på de vanskeligstilte gruppenes bekostning.

Derfor er markedsliberalistisk, EU-lojalt og høyreorientert lederskap i mange sosialdemokratiske partier de siste tiårene medansvarlig for framveksten av en truende høyrepopulisme. Effektiv kamp mot høyrepopulismen krever et tydelig oppgjør med markedsliberalismen, som skaper økende ulikhet og sosial nød i mange europeiske land.

Rødt skiller likevel mellom den tidvis autoritære høyrepopulismen og mer antidemokratiske, fascistiske krefter som åpent bekjemper det borgerlige demokratiet og hisser til kamp mot religiøse, etniske og seksuelle minoriteter. Av 1930-tallets historie må vi lære at fascismen stiller i en særklasse, som arbeiderklassens og demokratiets mest dødelige fiende. Mot denne trusselen, som viser tegn til å røre på seg både i USA og Europa, er det riktig å bygge brede allianser.

Nasjonal selvstendighet og selvråderett

Rødt går inn for samarbeid over landegrensene i kampen for et rettferdig samfunn i økologisk balanse. Vår internasjonale solidaritet betyr også at vi støtter nasjonal frigjøring og selvbestemmelse for undertrykte folkeslag.

Kampen for den demokratiske folkesuvereniteten må også inkludere et forsvar av Norges selvråderett og nasjonale selvstendighet. Norsk politikk skal styres fra Norge, ikke fra Brussel eller Washington D.C.

Den fremste trusselen mot Norges demokratiske suverenitet er folkestyrets underleggelse under EU gjennom EØS og andre avtaler. EU er ikke et demokratisk prosjekt for internasjonal solidaritet, men et markedsliberalistisk prosjekt for storkapitalens dominans over demokratiet og økonomien, europeisk dominans over fattige land og imperialistisk rivalisering med andre stormakter. Å kjempe for internasjonal solidaritet, de fattige landenes frigjøring og rettferdige klimaløsninger betyr i dag også å kjempe imot EU og EØS-avtalen.

Rødt er imot norsk EU-medlemskap på prinsipielt grunnlag. Vi mener et aktivt folkestyre forutsetter selvstendige nasjonalstater, og EU er en altfor stor enhet som mangler både felles språk, felles offentlighet og en felles politisk kultur. Rødt er også imot EU-medlemskap på grunn av den økonomiske politikken. Den autoritære markedsliberalismen er grunnlovsfestet i EU, der stemmerettsreglene gjør det utenkelig at dette skal endres av at lille Norge går «inn for å påvirke».

Rødts motstand mot EU skyldes altså ikke bare politikken som EU fører her og nå, men hva EU faktisk er. EU er den kapitalistiske maktelitens mest effektive middel for å undergrave folkestyrets landevinninger fra 1900-tallet og arbeiderklassens politiske innflytelse i Europa. De store konsernene har sterk innflytelse ved utformingen av EUs utallige direktiver og forordninger for «Det indre marked», i praksis en lang liste over hva folkestyret ikke har lov til å foreta seg. Det indre marked er et sterkt høyreorientert, markedsliberalistisk prosjekt for å sikre at markedsfriheten (pengesedlenes makt) går foran den demokratiske friheten (stemmesedlenes innflytelse) og nasjonalstatenes selvstendighet.

Reglene for EUs indre marked gir arbeiderklassen «frihet» til å konkurrere om jobbene, men begrenser den demokratiske friheten til å regulere konkurransen. Dette systemet, importert til Norge gjennom EØS, er skapt for å svekke fagbevegelsen og sette sosial dumping over landegrensene i system.

Norge må ordne vår økonomiske handel med EU gjennom avtaler som ikke undergraver demokratiet eller svekker Norges suverenitet. Derfor går Rødt inn for at Norge bruker vår demokratiske rett til å si opp EØS-avtalen, slik at Frihandelsavtalen med EU trer i kraft. Så lenge Norge er bundet av EØS-avtalen, må vi bruke alle muligheter til å forsvare norske lønns- og arbeidsvilkår og norsk suverenitet og Norges interesser som industrinasjon. Norge må bruke reservasjonsretten i EØS-avtalen når det tjener folk flest.

Kapittel 5. Feministisk frigjøring

Rødts mål om et samfunn bygget på frihet, likeverd og fellesskap forutsetter full kvinnefrigjøring. Rødt er et feministisk parti.

Kvinnens frigjøring vil være et resultat av deres egen kamp for økonomisk selvstendighet, for et liv uten vold og krig, for retten til å bestemme over egen seksualitet og reproduksjon, og mot diskriminering av alle slag. Det kapitalistiske samfunnet i Norge og i verden kan ikke gjøre denne friheten mulig. Sosialisme er en forutsetning for at kvinnekampen kan føre til frigjøring. Men også i et sosialistisk samfunn må kvinner være forberedt på å kjempe for full likestilling, fordi menn som kjønn har vent seg til å undertrykke kvinner som kjønn

Kvinnekampen først på 1900-tallet førte til formell likestilling av kjønnene på felt som stemmerett og retten til å forvalte egen inntekt og eiendom. Dette var en nødvendig forutsetning for kvinners individuelle frihet og selvstendighet. Utviklingen av velferdsstaten i andre halvdel av 1900-tallet muliggjorde framsteg for kvinners frigjøring. Velferdsstaten tar kollektivt ansvar for noe av omsorgsarbeidet med barn og eldre, som tradisjonelt har lenket mange kvinner til hjemmet og familiesfæren. Velferdsstaten sikrer flere kvinner sysselsetting og egen inntekt. Velferdsstatens rettigheter til betalt foreldrepermisjon, barnehageplass, helsetjenester og folketrygd gir et vern mot økonomisk avhengighet i private relasjoner.

Under de store og synlige framskrittene for likestilling og kvinnefrigjøring i vårt samfunn, lever den tradisjonelle kjønnsordningen fortsatt videre. På en rekke områder ser vi den nedarvede mannsdominansen, også i Norge.

Kvinnens arbeid lønnes lavere enn menns, i tillegg til at kvinner gjør mer husarbeid og omsorgsarbeid enn menn. Denne lønns- og arbeidsfordelingen bidrar også til at langt flere kvinner enn menn arbeider deltid og dermed kommer dårligere ut økonomisk, både i yrkeslivet og som pensjonister. Videre er menn kraftig overrepresentert i ledende maktposisjoner. Kvinner har også lavere formue enn menn. Dette gjelder ikke bare den økonomiske makten i forretningslivet, men også på områder hvor kvinner er i flertall.

Vår kultur har fortsatt sterke innslag av en kjønnsordning hvor det maskuline assosieres med styrke, initiativ, lederskap og overordnede posisjoner, mens det kvinnelige assosieres med det passive, det moderlige, det yndige og en underordnet posisjon. De kulturelle og økonomiske kjønnsforskjellene bidrar til at menns vold mot kvinner, inkludert seksuelle overgrep og prostitusjon, fortsatt er blant våre mest alvorlige samfunnsproblemer. Samtidig er vi opptatt av at alle, uavhengig av kjønn, skal få definere sin identitet og væremåte helt uavhengig av forhåndsdefinerte kjønnsroller. Pornokulturen er en stor del av kvinneundertrykkningen, og må bekjempes

Kvinnefrigjøring er mer enn klassefrigjøring

Kampen for kvinnefrigjøring er ikke det samme som, og kan ikke reduseres til, arbeiderklassens frigjøringskamp.

Menns vold, seksuell trakassering og hersketeknikker rammer kvinner i alle klasser og samfunnslag. Enten det gjelder den tidlige sosialiseringen til en mer underordnet kjønnsrolle som jenter blir utsatt for, seksuelle overgrep, voldtekt og vold, eller den skjeve fordelingen av de øverste maktposisjonene, blir kvinner rammet av kjønnsrolleforventninger og menns dominans på tvers av klasseskiller.

Mange feministiske kampsaker kan derfor samle på tvers av økonomiske og politiske klassemotsetninger. Dette gjelder for eksempel kampen for selvbestemt abort, juridisk likestilling og lover mot diskriminering, lik adgang til maktposisjoner uavhengig av kjønn og kamp mot seksuell trakassering og menns vold mot kvinner. Det samme gjelder kampen mot diskriminering av seksuelle minoriteter og alle som blir utsatt for stigmatisering, vold og annen undertrykkelse fordi de ikke tilpasser seg den dominerende normen for heteroseksualitet. Denne diskrimineringen rammer på tvers av økonomiske og sosiale klasseskiller, og den kunne vært opphevet uten at det ville rokket ved det fundamentale maktforholdet i kapitalismens orden.

Rødts feministiske kamp innebærer også at henvisninger til kultur eller religion aldri kan legitimere en kvinneundertrykkende praksis som innskrenker kvinners rett til å bestemme over eget liv og egen kropp.

Transpersoner er en naturlig del av feminismen, siden også transpersoner opplever diskriminering på

bakgrunn av kjønn.

Kvinnekamp er også klassekamp

På vesentlige områder er likefullt kvinnekampen forbundet med klassekampen. Det ser vi på områder der frigjøring for kvinner flest kommer i motsetning til kapitalens interesser.

Kvinner har mest å tape på svekkelser av velferdsstaten fordi det ulønnede omsorgsarbeidet i stor grad vil falle på kvinner, fordi det i overveldende grad er kvinner som jobber i velferdsstaten og fordi svekkede velferdsrettigheter øker den økonomiske avhengigheten i private relasjoner. Det er ikke bare inntekt som er skjevfordelt. Også når det kommer til eiendom av bolig og andre privatøkonomiske investeringer ser vi at kvinner kommer dårligere ut enn menn. Kampen for kvinners økonomiske selvstendighet er derfor uløselig knyttet til klassekampen for velferds- og fellesskapsløsninger.

Kvinner har mest å tjene på redusert normalarbeidstid. Kjønnssrolleforventningene til hvem som har hovedansvar for omsorgsarbeid gjør ofte at kvinner rammes hardest av «tidsklemma» mellom yrkesliv og familieliv, og denne har blitt mer presserende i takt med at kvinners yrkesdeltakelse har økt markant de siste par generasjonene, uten noen motsvarende reduksjon i normalarbeidsdagen. Flertallets kamp for reell kvinnefrigjøring henger sammen med klassekampen for kortere normalarbeidstid for alle.

Kampen for likelønn er også en kamp hvor kvinnesak og klassekamp går hånd i hånd. Rettferdig lønn i kvinnerike yrker skal ikke finansieres ved redusert lønn for typiske mannsyrker, men av kapitaleierne, som i dag sparer enorme beløp på underbetalingen av disse. I og med at omfordelingen ikke vil skje fra menn til kvinner, men fra kapitaleier til ansatte, blir likelønnskampen også en klassekamp.

Kvinner står oftere i underordnede posisjoner i arbeidslivet, og er dermed mye oftere utsatt for seksuell trakassering, enn menn. Kvinnekampen mot seksuell trakassering er nært knyttet til klassekampen for faste og trygge ansettelser. Derfor vil enhver svekkelse av den faste ansettelsen, gjennom økt adgang til midlertidighet, svekket stillingsvern, små stillingsbrøker og så videre, ramme kvinner hardest. Jo svakere rettigheter for den underordnede, jo mer utlevert er hun til sjefens vilkårlige velvilje, en avhengighet som kan gjøre henne mer utsatt for trakassering og overgrep.

En sosialistisk økonomi vil styrke fellesskapsløsninger. Velferdsstaten vil bli sterkt utvida og redusert arbeidstid vil styrke kvinnes stilling i samfunnet. Med økt makt i samfunnet og en trygg økonomi vil kvinner bli mindre utsatt for seksuell trakassering, prostitusjon og menneskehandel.

I disse sakene går kvinnekampen hånd i hånd med klassekampen. Derfor mener Rødt at en effektiv feminisme, med alle kvinners frigjøring som mål, må være en sosialistisk feminisme.

Den organiserte kvinnekampen

Rødt mener kvinnefrigjøringen bare kan vinne fram ved å bygge på felles kamp og solidaritet mellom kvinner og menn. Den feministiske kampens fiende er ikke menn som gruppe, men alle holdninger, tradisjoner og praksiser som holder kvinner nede. Samtidig fører kjønnssrollemønsteret vi sosialiseres inn i til at heller ikke menn får være hele mennesker og leve ut sine ulike sider.

Rødt mener at den dobbelt undertrykte posisjonen – som det undertrykte kjønn i den undertrykte klassen – gir kvinnene i arbeiderklassen en viktig rolle i kampen for progressiv samfunnsomveltning. Kvinner har mest å vinne på innføringen av et sosialistisk folkestyre. Derfor må kvinners erfaringer og interesser sette sterkt preg på venstresidens partier og ha en naturlig plass i front for fagbevegelsen.

Rødt går inn for særskilt kvinneorganisering, det vil si egne fora bare for kvinner. Slik kan kvinner øke sin kraft i frigjøringskampen ved å komme sammen og sette ord på egne erfaringer, og utvikle egne politiske strategier.

Rødt mener det er et viktig strategisk mål at kvinnene i arbeiderklassen tar økt definisjonsmakt og får gjennomslag både i fagbevegelsen og i den politiske kampen for sosialisme.

Kapittel 6. Hvorfor sosialisme?

Rødt jobber for et samfunn som er mer demokratisk enn dagens, et samfunn hvor de store beslutningene blir tatt i fellesskap. Spørsmålet er hvordan samfunnet kan styres av de mange.

Vi kaller dette et sosialistisk samfunn. Et slikt system forutsetter oppslutning fra dette folkeflertallet. For Rødt er en sosialisme uten demokrati overhodet ingen sosialisme.

Poenget med sosialisme er å avskaffe utbyttinga, slik at hovedmålet med den enkeltes arbeid ikke er å øke kapitalen til eierne. Gjennom dette kan det skapes et friere og bedre samfunn for folk flest. For at vi skal komme dit, må de store linjene i produksjonen styres av planer som har et langsiktig perspektiv. I et sosialistisk samfunn er privat eie av de viktigste produksjonsmidlene avskaffa. Både privat eie av produksjonsmidler og markeder vil kunne eksistere på mindre prioriterte områder. De siste århundrene er det innført demokratiske institusjoner, allmenn stemmerett og begrensa velferdsstater. Til tross for dette har kapitalistene sørget for at økonomien i hovedsak har forblitt demokrati-fri sone.

I et sosialistisk samfunn vil det være demokratisk styre over alle viktige samfunnsfelt, også økonomien. Makt skal ikke være konsentrert hos noen få, og profitt skal ikke være hovedmålet. Arbeiderklassen, den største samfunnsklassen, som før var uten makt over produksjonen, vil være i en helt annen og sterkere politisk posisjon. Sammen med sine allierte vil arbeiderklassen utgjøre det store flertallet og ha makta over alle viktige samfunnsområder.

Menneskenes verdi

Under kapitalismen har menneskene ulik verdi. I et sosialistisk samfunn vil arbeiderklassen overta makta, og slik vil ulikheten mellom samfunnsklassene bli gradvis redusert.

Skillet mellom mann og kvinne innebærer at den ene halvparten av folket generelt er lavere verdsatt enn den andre. Systematisk arbeid for å avskaffe all kvinneundertrykking trengs for å skape frihet for alle. Alle deler av samfunnet må arbeide målbevisst for at kvinner skal ha like stor makt og verdi som menn. Samtidig trengs det særegen og selvstendig kvinneorganisering som kontinuerlig presser på for videre forbedringer.

Kapitalismen setter også arbeidsfolk opp mot hverandre basert på hudfarge, hjemsted og tro. Mot dette setter vi et samfunn der et menneske er et menneske – der folk ikke er like, men der de er like mye verdt.

En gruppe kan ikke være fri om den er med på undertrykkinga av en annen. Det er nødvendig at flest mulig blir bevisste på og kjemper mot undertrykking, også den de deltar i selv. De undertrykte må selv organisere seg og ta ledelsen i frigjøringskampen.

Norge må gjøre slutt på undertrykkinga av det samiske folket og avvikle den imperialistiske utbyttinga vår av land rundt om på kloden.

Et sosialistisk økonomisk system vil selvfølgelig fortsatt ha behov for rutineprega, manuelt eller belastende arbeid. Det er et mål at slikt arbeid fordeles jevnere i befolkninga. Det er langt mer rettferdig enn å fordele belastende arbeid gjennom konkurranse på et arbeidsmarked, hvor de som er svakest stilt, får både dårlig betalt og noen av de tyngste arbeidsoppgavene.

Sosialistiske modeller

Sosialisme er langt mer enn en ny regjering og litt mer statlig regulering. Det finnes ikke en ferdig definert og fastlagt sosialisme, men et mangfold av sosialistiske ideer og modeller i kontinuerlig samspill og konflikt med hverandre. Mange av disse kan bidra til å utvikle et framtidig sosialistisk Norge, og må bygge på en utvidelse av demokratiet. Allmenn stemmerett og valg til politiske organ er en selvfølge. Kimen til et slikt framtidig fellesskap finnes i dag. Allemannsretten med blant annet fri rett til ferdsel og ulike naturopplevelser er et eksempel på dette. Velferdsstaten, som er et resultat av arbeiderbevegelsens kamp gjennom over hundre år, har i utgangspunktet stilt en rekke tjenester som blant annet skole, helsevesen og veier til gratis disposisjon for befolkninga. Rødt vil at stadig flere varer og tjenester skal tas ut av markedet og gjøres om til gratis velferdstilbud. Eksempler på dette er offentlig kollektivtransport, tannlegetjenester, advokathjelp og kunst- og kulturopplevelser. I første omgang vil dette fortsatt bli finansiert av fellesskapet gjennom et rettferdig skattesystem hvor alle bidrar etter evne.

Et kjennetegn ved sosialisme er at arbeiderne har makta på jobben og selv kan bestemme hvordan arbeidet skal organiseres.

Samfunnsvitale virksomheter som helse, utdanning, bank- og finansvesen, infrastruktur, transport og naturressurser må være i offentlig eierskap og underlagt et transparent demokratisk styringssystem. Virksomheter som er så store at de er sentrale for hele landets økonomi, må eies av samfunnet og underlegges demokratisk styring og kontroll. Eksempler på dette er store banker og finansinstitusjoner og store industriforetak knytta til utnyttelsen av norske energi- og naturressurser. De store linjene i økonomien må fastsettes gjennom demokratiske planprosesser.

Det er også nødvendig med sentralt vedtatte miljøreguleringer for å sikre felles naturverdier og miljøkvaliteter som har betydning for hele landet eller for en større region, og for å hindre urettferdig geografisk fordeling av fordeler og ulemper. Rødt går også inn for internasjonale miljøreguleringer for å sikre globale og internasjonale miljøhensyn, for eksempel grenser for klimagassutslipp, og for å bidra til ei mer rettferdig internasjonal fordeling.

I andre tilfeller kan ressursene best styres lokalt. Rødt vil for eksempel tilbakeføre eierskapet til fiskerinæringa til kystbefolkninga gjennom å gjøre slutt på kjøp og salg av kvoter, overføre kvoter til kystfiskeflåten og regulere oppdrettsnæringa til fordel for lokale produsenter. Konesjoner og kvoter fordeles etter distrikt. Rødt ønsker også å bidra til å utvikle et mangfold av sosialistiske organisasjonsformer, gjennom arbeiderstyrte bedrifter, økt makt og innflytelse for arbeidere også i andre bedriftstyper, deltakende budsjettering og andre elementer fra deltakerøkonomi. Sammen med andre former, som for eksempel forhandlingsmodeller, kooperativer og planelementer, kan dette danne grunnlaget for en tilpasningsdyktig økonomi som setter folks behov først, og som opererer innenfor naturens bæreevne.

Sosialistisk samfunnsstyring

I et sosialistisk samfunn vil representative folkevalgte organer måtte få langt større makt enn de får under kapitalismen. Slike forsamlinger må ha overordna kontroll med økonomien og statsapparatet. Samtidig må folk ta stadig mer direkte makt på arbeidsplasser og i lokalsamfunn, og blant annet gjennom bruk av ny teknologi få mulighet til å delta i de store avgjørelsene. Skal folk få reell makt, så må det etter Rødts syn satses mer på mindre samfunnsenheter og lokalsamfunn. Rødt mener at ytringsfrihet, organisasjonsfrihet, frie valg, frie medier, streikerett, religionsfrihet og uavhengige domstoler som garanterer rettssikkerheten for det enkelte individ, er grunnleggende for et sosialistisk samfunn. Retten til å kritisere og til å være uenig med myndighetene må gjelde for alle, også for motstandere av sosialisme. Alle må sikres mot overgrep fra staten, og en demokratisk, sosialistisk framtid er avhengig av at interessekonflikter diskuteres åpent og at ulike politiske syn organiserer seg. Sosialisme forutsetter oppslutning fra folkeflertallet.

Sosialisme er ikke et idealsamfunn. Det vil fortsatt være problemer i et sosialistisk samfunn, men i motsetning til i dag, der kapitalinteresser bestemmer rammene for samfunnsutviklinga, vil mulighetene til å styre samfunn og økonomi i en retning som kommer miljøet og fellesskapet til gode, både nasjonalt og internasjonalt, være større.

Hvis den reelle makta blir liggende hos noen få, tar det ikke lang tid før de vil bruke denne makta til å ivareta egne interesser. Det må etableres gode systemer for maktfordeling og maktkontroll, for eksempel ved rotasjon i verv og rett til å tilbakekalle representanter.

Det som forandrer maktforhold, er aktive mennesker som organiserer seg. Et sosialistisk land trenger en aktiv fagbevegelse, miljøbevegelse, kvinneorganisasjoner, lokale interessegrupper og antirasistiske organisasjoner. Et virkelig demokrati betyr at alle får samle styrke til å snakke og bli hørt.

Det nasjonale representative demokratiet må forsvares mot ytterligere forskyvning av makt oppover, både nasjonalt og globalt. Parlamentet må sikres kontroll over den utøvende makt (regjeringa). Samtidig er det behov for betydelig mer åpenhet og aktiv demokratisk deltagelse – også på nasjonalt nivå – som innbyggerinitiativ og flere folkeavstemninger.

Internasjonal solidaritet er en sentral del av sosialisme, og et sosialistisk Norge må knytte bånd til og støtte folkelige og framtidsvennlige bevegelser i andre land. Utenrikspolitisk bygger sosialisme på respekt, gjensidighet og likerett. Det er viktig at vi samarbeider med partier, forumer og organisasjoner som jobber for et sosialistisk samfunn i andre land. En sosialistisk regjering må støtte andre folk og nasjoner som kjemper for å løsrive seg fra imperialismen og forsøker å bygge sosialistiske samfunn ut fra egne

forutsetninger. Men en slik solidarisk holdning skal være kritisk.

Å hindre en ny, ødeleggende krig mellom stormaktene er nødvendig for å videreutvikle den menneskelige sivilisasjonen. Å bevare freden er en forutsetning for å kunne bygge sosialisme.

Sosialisme for det 21. århundre

De revolusjonære kreftene som i dag prøver å utvikle en strategi for sosialisme for det 21. århundre, trekker lærdom av de feilene som tidligere har blitt gjort. Rødt ser seg som en del av denne bevegelsen, men holder fast på at en norsk sosialisme ikke kan være en kopi av andres. Den må bygge videre på tradisjonene fra vår egen historie med klassekamp og politisk kamp, som blant annet førte til samvirketanken, kooperasjonene og kravene om en godt utbygd velferdsstat. Den må videreutvikle de demokratiske rettighetene som arbeiderklassen har kjempet fram gjennom over hundre år, som organisasjonsfrihet, stemmerett, ytringsfrihet og rettssikkerhet. Internasjonalt er det også i ferd med å utvikle seg en øko-sosialistisk bevegelse som peker på avskaffing av kapitalismen som en avgjørende forutsetning for å bevare livsgrunnlaget og unngå klimakatastrofe. Rødt ser seg også som en del av denne bevegelsen, og vil samarbeide med antikapitalistiske partier og organisasjoner i andre land innenfor dette nettverket.

Kapittel 7. Krefteene for forandring

Frigjøring kan ikke skjenkes i gave ovenfra, men må vinnes av de undertrykte selv, nedenfra. Dette er bunnplanken i vår strategi for samfunnsendring. Arbeidernes frigjøring er arbeidernes eget verk. At sosialisme ikke kan skjenkes av en elite ovenfra henger sammen med at samfunnsendring ikke kan drives fram av ideer og ideologier alene. Ideer kan bare bidra til store endringer når de kobles på motoren i den politiske striden, som er kampen mellom motstridende interesser.

Demokratiets læringsprosess finner sted gjennom fagorganiseringen og kvinnebevegelsen, gjennom kampen for stemmeretten og velferdsstaten, og ikke minst: Gjennom direkte aksjon, som når de ansatte samlet til streikemøte selv sitter med makten til å bestemme om bedriften er stengt eller åpen i morgen. Reell makt og innflytelse fører til ansvarliggjøring, vekst og læring. Dette gjelder arbeidernes kamp, kvinnekampen og minoriteters strid for anerkjennelse og like rettigheter. De styrte gjør seg selv i stand til å styre gjennom egen erfaring i demokratiske bevegelser for en bedre verden.

Arbeiderklassen

Den fundamentale interessemotsetningen i kapitalistiske samfunn står mellom kapitaleierne, som utøver makt over og tjener på andres arbeid, og arbeiderklassen som er avhengig av å selge arbeidskrafta si. Den økonomiske motsetningen mellom arbeid og kapital, og klassekampen den gir opphav til, har en særlig betydning for vår politiske strategi.

Arbeiderklassen – hvis den er organisert – står i en strategisk sterk posisjon ved at den har makt til å stenge kapitaleiernes bedrifter og stanse de store hjulene i samfunnsøkonomien. Denne kollektive makten er grunnlaget for arbeiderbevegelsens kampkraft og forhandlingsstyrke, som igjen ligger til grunn for sivilisatoriske fremskritt som felles velferd og regulert arbeidsliv. 1900-tallets velferdsstater ble mest omfattende og robuste der hvor arbeiderbevegelsen sto sterkest; i de nordiske landene.

Uten en sterk fagorganisasjon og arbeiderbevegelse er det ikke mulig, verken å forsvare seirene fra 1900-tallet eller å kjempe fram nye fremskritt i retning av et sosialistisk samfunn.

Bønder, småbrukere og fiskere er en del av det arbeidende folket, og har felles interesser med arbeiderklassen. Kunstnere, forfattere, kulturarbeidere, akademikere og andre friere mellomlag får i større grad også tydeligere felles interesser med arbeiderklassen.

Mange som faller utenfor arbeidslivet, som trygda og pensjonister, tilhører også arbeiderklassen.

Folkelige bevegelser

Kampen mot rasisme, kvinneundertrykking, krig, miljørasering og mot diskriminering på grunn av seksuell identitet og kjønnsuttrykk er viktige for å nå vårt mål om at ingen skal utnyttes og at alle skal ha de beste mulighetene til å leve frie og selvstendige liv. Kvinners rett til selvbestemt abort, etniske minoriteters og skeive personers rett til å leve et liv fritt fra diskriminering, er i seg selv avgjørende kamper uavhengig av deres sammenheng med klassekampen. I en verden preget av opprustning, miljørasering og enormt tap av artsmangfold, er også fredsbevegelsen og miljøbevegelsen av avgjørende betydning for vår felles framtid.

Kampen mot diskriminering handler også om samholdet internt i arbeiderklassen. Rasisme, kvinneundertrykkelse og diskriminering av mennesker med funksjonsnedsettelse skaper splid blant de som burde være allierte, og tjener derfor kapitaleierne. Derfor har effektiv kamp og seiere for arbeidsfolk flest historisk sett ofte vært koblet til solidaritet mellom ulike undertrykte grupper.

Arbeidet for sosialisme i Norge henger også sammen med internasjonal solidaritet. Forskjellen mellom verdens land hva gjelder levestandard er i dag enorm, og en liten, superrik elite samler stadig mer av jordas ressurser på sine hender, samtidig som millioner holdes nede i fattigdom. Videre er de som har bidratt minst til klimaendringene som regel de som rammes hardest av dens virkninger. Rødt vil utvikle kontakt med og støtte opp om sosialister og frigjøringsbevegelser i andre land, uten at vi dermed ukritisk omfavner alle som kaller seg sosialister eller kjemper mot vestlig imperialisme.

Fagbevegelse og parti, grunnplan og ledelse

Uten politiske ideer som strekker seg ut over fagforeningshorisonten, får bevegelsen begrenset kraft til varig samfunnsendring. Uten politiske partier, er det vanskelig å mobilisere de som står utenfor

fagbevegelsens rekker. Uten en politisk arm inn i nasjonalforsamlingen, kunne aldri arbeiderbevegelsen skrevet om lover og regler til fordel for folk flest: Vi ville stått uten Folketrygden og uten Arbeidsmiljøloven.

Gjennom sine store investeringer i arbeideraviser, kulturarbeid, samvirker og arbeiderpartier gjennomførte den fagorganiserte arbeiderklassen et historisk krafttak for å vinne innflytelse over samfunnsutviklingen. Arbeiderklassens demokratiske problem var at denne innflytelsen måtte delegeres oppover, til forbundsledere, partipolitikere og redaktører, noe som alltid innebærer en fare for at representantene utvikler seg til et eget sjikt med andre interesser enn dem de representerer. I takt med profesjonaliseringen og byråkratiseringen av fagforbundenes apparat og i takt med at store arbeiderpartier ble karriereveier for den som ville opp og fram, ble innflytelsen til arbeidsfolket på grunnplanet i bevegelsen svekket. Å aktivisere grunnplanet igjen, er vårt svar på denne utfordringen.

Norske fagforbund er prinsipielt demokratiske organisasjoner der ledelsen velges nedenfra. Arbeiderbevegelsen har likevel fått et sjikt av profesjonelle ledere som synes å lytte mer til parti, stat eller til og med EU, enn med den organiserte arbeiderklassen. På denne måten har arbeiderbevegelsens sentrale apparat fått en tvetydig karakter. På den ene siden, er det uttrykk for arbeiderklassens styrke og en tung maktfaktor i tariffoppgjør og samfunnsreformer. På den andre siden utgjør maktapparatet et hinder for ei kamplinje, og for at krav og aktivitet fra grunnplanet vinner fram. I det ligger at kampen for rettferdighet holdes nede når regjeringer utgått av arbeiderbevegelsen kjører fram reformer som omfordeler fra arbeidsfolk til mer privilegerte grupper.

Rødt arbeider for en fri og uavhengig fagbevegelse som gjør aktiv motstand mot offensiven fra kapitalistklassen. Rødt ser på fagbevegelsen som den viktigste masseorganisasjonen for å kunne skape grunnleggende samfunnsendringer i solidarisk og sosialistisk retning.

En demokratisk revolusjon

Selv om folk i Norge har oppnådd mange og viktige demokratiske rettigheter, står kapitalismen i motsetning til reelt demokrati. For at det arbeidende folket skal ha makt trengs en radikal endring av maktforholda – en sosialistisk revolusjon.

Vi i Rødt vil at revolusjonen skal være demokratisk forankra og skje fredelig. Dette krever at fagbevegelsen og andre store folkelige organisasjoner setter spørsmålet på dagsordenen og at et stort flertall av befolkninga stiller seg bak endringene. Standpunkta til folkeflertallet vil komme til uttrykk i politiske aksjoner og kamper, i valg og på annen måte før ei større omveltning, og dette vil endre den politiske sammensetningen av folkevalgte organ. Prosessen kan også føre til oppretting av nye demokratiske styringsorgan. Fordi demokratisk forankring er avgjørende, må flertallets oppslutning stadfestes gjennom folkeavstemninger og frie valg.

Gjennom historien har økonomiske og politiske eliter brukt udemokratiske midler i møte med demokratiske forsøk på å utfordre den kapitalistiske eiendomsretten. Det har skjedd gjennom kapitalstreik, ulovlig overvåking og forfølgelse av opposisjonelle, innskrenkninger i ytringsfriheten og forsamlingsfriheten, direkte militær makt eller bruk av tvangsmidler og sanksjoner gjennom EU og andre overnasjonale organ.

I møte med maktmisbruk ovenfra er folkelig, demokratisk organisering nedenfra svaret.

Reform og revolusjon

En reformistisk strategi vil aldri kunne føre til et sosialistisk samfunn. Kjerna i reformismen er ideen om at kapitalismen kan omdannes til sosialisme gjennom gradvise reformer ved å oppnå regjeringsmakt i et kapitalistisk samfunn. Denne regjeringsstrategien er også kalt ministersosialisme. Som et revolusjonært sosialistisk parti er det ikke Rødts oppgave å administrere kapitalismen i regjeringsposisjon. Tvert om er mobilisering av folkelige krefter og bygging av motmakt nedafor en nødvendig forutsetning både for anti-kapitalistiske reformer i dagens situasjon og for å avskaffe kapitalismen og erstatte dette systemet med et sosialistisk folkestyre.

Historisk har vi sett at sosialistiske partier med en reformistisk strategi, har endt opp som systemlojale, og har forlatt målet om sosialisme når de har fått makt. Tilhengerne av reformisme, under splittelsen av arbeiderbevegelsen i en revolusjonær og en reformistisk fløy, fikk rett i at det var mulig for en sterk arbeiderbevegelse å vinne framskritt og reformer innenfor rammene av et kapitalistisk samfunn.

De revolusjonære hevdet på sin side at hvis arbeiderbevegelsen lot det kapitalistiske maktforholdet bestå,

ville de positive reformene innen velferd og arbeidsliv være høyst utrygge framskritt som ville undergraves og angripes så snart den økonomiske makteliten kom politisk på offensiven. Ikke bare fordi de rike og mektige ønsker å svekke arbeiderklassens innflytelse og redusere skatten på sin egen rikdom, men også fordi den kapitalistiske økonomiens konkurransetvang ubønnhørlig presser den enkelte kapitaleier og de kapitalistiske statene i den retningen.

Reform og revolusjon er ikke motsetninger, de henger sammen. Kampen for umiddelbare forbedringer og samfunnsreformer er motoren i den politiske arbeiderbevegelsen. Seier for reformkampen skaper ikke bare framskritt for flertallets frihet, trygghet og velferd, men også økt kunnskap, politiske verktøy, tiltro til egne krefter og selvtillit til å føre den demokratiske kampen over neste skanse. Den progressive reformen kan være et springbrett for en større revolusjonær offensiv.

Vi bygger sosialisme sammen

Vi ønsker å bygge et parti med handling hos de mange, ikke politisk makt hos de få. Sammen bestemmer vi ikke bare målene og retningen i den politiske kampen, men setter de også ut i live med handlinger som staker ut kursen, skritt for skritt.

Vi baserer forståelsen vår av samfunnet på marxistisk teori. Som andre teorier må marxismen alltid prøves mot praksis, slik at den kan bli et stadig bedre verktøy i den politiske kampen i et samfunn i stadig endring. Når vi skal bygge et parti og en sosialisme for det 21. århundre, bygger vi på sosialistiske tradisjoner og den norske arbeider- og kvinnebevegelsens rike erfaringer. Rødt står støtt på det fundamentet som allerede er skapt i den demokratiske kampen, men først og fremst vil vi være framtidsretta, nyskapende og dristige. Kjernen i et sosialistisk samfunn er at det brede laget av folket ikke lenger vil være undertrykt av et lite mindretall, men snarere selv styre utviklingen i det politiske og økonomiske livet i fritt og demokratisk selvstyre. Dette vil være et samfunn hvor folk er politiske deltakere hver eneste dag, og ikke bare annethvert år ved valg.

Rødt har mål om å bli et politisk redskap som behøves for å skape en ny venstreside og gjennomføre de forandringene vi trenger i dag. Kampen for et radikalt mer demokratisk og rettferdig samfunn pulserer gjennom århundrene, tross alle hindringer. I dag, med den overhengende klimakatastrofen og grotesk ulikhet i verden, er denne kampen mer nødvendig enn noensinne.

Rødt sitt mål er å fjerne klassene og slik også klasseundertrykkingen. Dette arbeidet må fortsette i et sosialistisk samfunn, og det må skje i samvirke mellom folkelige organisasjoner av alle slag. Uten kontinuerlig kamp og organisering mot undertrykking er risikoen stor for at de tidligere strukturene bryter fram igjen.

Når en etter hvert kommer stadig nærmere målet om et samfunn uten undertrykking, i harmoni med naturens tålegrenser, vil det være mulig å se konturene av et klasseløst samfunn: en verden der alle mennesker er like mye verdt – og der grunnprinsippet er «yte etter evne, få etter behov». Det var dette Karl Marx kalte kommunisme.